

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŐL

KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉG

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

FREDERICK MAY ELIOT
az Amerikai Unitárius Társulat új elnöke.

Unit. Egyh. Község. P. Rimetea.
Pietroasa. Jud. ~~Arad~~ ^{Torda} Moldovanești

Az Amerikai Unitárius Társulat új elnöke.

Az Amerikai Unitárius Társulat folyó év május hatán tartott évi gyűlésén egyhangulag megválasztotta elnökéül a következő négy évre Dr. Frederick May Eliot

Az új elnök megválasztásával egyidejűleg a közgyűlésen ünnepelte az állásától visszavonuló elnököt Dr. Cornish urat, aki tíz évig töltötte be ezt a diszes állást s már azelőtt is több mint egy évtizedet töltött a Társulat szolgálatában. Cornish ur a jövőre is kapott több megbízást a Társulattól s a jövő évben Japánba, majd pedig a Philippiszigetekre látogat el a szabadelvű kereszténység ott fennálló szervezeteinek megismerése céljából.

Bennünket, erdélyi unitáriusokat a hála és elismerés érzése fölthet el a Dr. Cornish ur távozása alkalmával. Oly sokat tett értünk a legnagyobb megpróbáltatásaink idején, hogy nevét Egyházunk nagy jóltevőinek sorába kell, hogy iktassa a történelem. Kétszer meg is látogatott főbbek társágában 1922-ben és 1924-ben s e látogatásai alkalmával behatóan tanulmányozta Egyházunk jelen állapotát.

Az új elnök megválasztása előtt lelkes volt minden minőségében minden tekintetben kiváló munkát végeztetében. Megválasztása általános lelkesedést okozott is inkább, mert heves viták előzték meg az egyeztető nyilatkozást. Az amerikai és angol laptudósítók melegen elismerőleg nyilatkoznak nagy képességeiről, szervezői tevérségéről, államférfiúi belátásáról s azt remélik, hogy az új elnöksége az Amerikai Unitárius Társulat új, hatalmas felindulását fogja meghozni.

Mi, erdélyi unitáriusok is melegen üdvözljük az új elnököt s meg vagyunk győződve, hogy az amerikai unitáriusokkal immár több mint száz éve fennálló kapcsolatunk az ő vezérése idején, ha egyáltalában lehetséges, még melegebbé, még közvetlenebbé lesz.

Ugy legyen.

Dr. Varga Béla.

DEMETER LAJOS.

Mint egy komor dráma jelenetei, úgy peregnek le előttünk szeretett igazgatónk iskolánkkal kapcsolatos életének egyes szakaszai. A meglett korban levő férfi a hívó szóra otthagyja nyugodalmas életlehetőségét, vállal egy nagyon nehéz alkalmazást és éjet nappallá téve főrekszik arra, hogy vállalt kötelezettségének, elgondolása szerinti mértékben, eleget tegyen. Tünetényes gyorsasággal dolgozza be magát a tanítás apró, de fontos rejtelseibe, magáévá teszi egy iskola vezetésének minden tudnivalóit és fáradságot nem ismerve, igyekszik, tanul, hogy az államnyelv tudásáról tanuságot tegyen. Mikor ez is meg van, akkor csap le rá a sötét végzet súlyos betegség képében és az alig berendezett családi fészekből, a még jól össze sem melegedett családból s a már nyugvópontra jutott iskolától elrabolja a legjobb férjét, a legérzőbb szívű apát és a gondos, kiváló igazgatót. Nagy a mi gyászunk, nagy a mi bánatunk.

Demeter Lajos két évig szolgált iskolánkat. Négy heti betegség után 1937 július 10-én hunyt el a segesvári szanatoriumban. Temetése Sânnicolau-Bethlenszentmiklóson július 12-én történt.

Iskolánk egy melegen érző, nagy tudású, sokáig nem pótolható vezetőt veszített benne.

Boros György, gazd. tanár.

ESZKÖZZÉ TÉGY URAM!

Tégy engem édes Istenem,
Szent eszközzé a Te kezében.
Engedd, hogy világító fáklya lehessenek
A nagy szomorú sötétségben.

Oh add, hogy Testvéreimhez
Vigasztalást, szeretetet vigyek.
S ha nekem is lesz bánatom,
Rád tekintsek és ne féljek.

Oh, én semmi sem kívánok lenni,
Csak szerszám kezébe Atyám!
Véső, kalapács, vagy más eszköz,
Mellyel építesz, rombolsz, újjászülsz talán.

Oh, én semmi sem kívánok lenni,
Csak üres edény vagyok.
Töltsd ki reám szent lelkeidet
S újjászült életed Feléd ragyog.

S. Sillay Erzsébet.

A fägäraş-fogarasi unitárius egyházközség jubileumi ünnepe.

Julius 4-ikén ünnepelte a fogarasi unitárius egyházközség fennállásának 50 éves, templomépítésének 25 éves jubileumát. Ezen a bensőséges örömnepén együtt ünnepelt az egyházközség hiveivel volt papjainak serege, számszerint heten, hazazarándokoltak az idegenbe távozott régi hivek, szomszédos egyházközségek vezető- és tagjai, Dr. Kiss Elek teológiai akadémiai tanár. Felkeresték az egyházközséget írásban mindazok, akik lélekben együtt ünnepeltek. Megjelentek a helybeli testvéregházak képviselői is, a katolikus, református és izraelita lelkészek és vezetők. Képviselve volt a helybeli magyarpárti tagozat is. Felemelő istentisztelet volt vasárnap délelőtt az ünnepi díszbe öltözött kis templomban és egyidejűleg a gyűlésteremben is. Mindkét helyen zsufolásig megteltek a padok közönséggel, kik a régi lelkészek magasszárnyalású beszédeit és imáit hallgatták.

A templomban Fekete Lajos ürmösi lelkész költői imája után Árkosi Tamás aranyosszéki esperes az egyházközség volt első lelkésze mondott ünnepi beszédet. Ezekután Lőrinczi Mihály helybeli lelkész ismertette találó szavakkal az egyházközség történetét, megemlékezve Békes Gáspár fogarasi várkapitánysága alatti történelmi időkről, mikor az egész város unitárius volt, a „cuius regio, eius religio“ elv alapján. Majd a Békes Gáspár bukása után elnémult Fogarason az unitárius imádság, hogy 300 év múlva újra életre keljen és egy önálló egyházközség ujjonnan épített templomában zengjen újra az unitárius ige. Ezen történelmi visszapillantás után Simén Dániel lupényi lelkész urvacsorai ágendája következett. A nagyszámu közönségnek az összes jelenlevő lelkészek osztották az urvacsorát.

A második istentiszteleten Török Mihály alsórákosi, Kádár Lajos nagyszebeni és Fülöp Árpád olthévi lelkészek tartottak ünnepi istentiszteletet és osztottak urvacsorát.

Istentisztelet befejeztével 100 teritékes közebed volt, hol számos pohárköszöntő hangzott el. A szónokok megemlékeztek az egyházközség vezetőiről, áldozatkész hiveiről, kik nagyon sokszor erejükön fölüli áldozattal igyekeztek fenntartani az egyházközséget a megpróbáltatások közepette.

A legelső pohárköszöntőt Kelemen István esperes mondta a királyra, mialatt az egész közönség felállással fejezte ki hódolatát. Azután Árkosi Tamás éltette az unitárius igazságot, Kovács Lajos brassói esperes-lelkész az egyházközség áldozatkész gondnokát: Bedő Ferencet, a hitbeli kutásót, ki 36 éve végzi már áldásos munkáját az egyházban. P. Imets Pólykarp a különböző felekezeteket összekötő egyistenhitet, testvéri szeretetet és jóra való törekvést hangoztatta, mely közös nevezőre hozza a legkülönbözőbb felekezeteket is. Dr. Kiss Elek teológiai akadémiai tanár az egyházközség volt lelkészeire üritette poharát, akik apostoli munkát végeztek, Simén Dániel felszólalásában hangoztatta és további egyetértésre buzdította a testvéregházakat, melyek mindig megértéssel és szeretettel támogatták ezt a szám*

belileg bár kicsiny, de szellemileg annál életképesebb gyülekezetet. Járay Márton ref. lelkész a református egyház lojális magatartásáról emlékezett meg, mellyel a kicsiny testvéregyházat úgy a múltban, mint a jelenben pártfogolta és segítette.

László máv. főfelügyelő a budapesti unitáriusok üdvözlétet tolmácsolta. Majd Török Mihály, Fülöp Árpád, Rákossy Ferenc és Tövissy Lőrinc pohárköszöntői hangzottak el. Végül Lőrinczi Mihály helybeli lelkész az egyházközség nagyasszonyairól emlékezett meg özv. Kiss Aladárné, özv. Gyárfás Ferencné, özv. Szentpály Gyuláné és Bedő Ferencné nagyasszonyokról. Majd tolmácsolta a távollévők üzeneteit, köztük Bedő Boriska első unitárius lelkészneőét Angliából, aki rövid ideig lelkészi minőségben hirdette az ígét szülvárosa templomában.

Bankett után műsoros kulturdélután volt, melyen Lőrinczi Mihály bevezetője után Dr. Kiss Elek tartott magasszintvonalu előadást. Azután Fekete Lajos költő-pap olvasott fel most készülő munkájából. A fogarasi Magyar Dalárda székely dalokat adott elő. Fülöp Árpád Mécs-költeményt szavalt, Török Mihály magyar nótákat énekelt cigányzene kísérettel. Végül Kelemen István esperes mondott lendületes bezárót. A közönség mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatta az előadásokat, az előadókat pedig meleg ünneplésben részesítette.

Műsor után az egész közönség átvonult egy kerthelyiségbe, ahol barátságos összejövetelen hajnalig tartó jókedvvel pecsételték meg az ünnepséget.

A fogarasi unitárius egyházközség 50 azaz 25 éves jubileuma az osztatlan testvériség jegyében zajlott le, mely az egész fogarasi magyarság ünnepe volt. Bár mindenhol olyan szép egyetértéssel fognának össze a különböző felekezetek és akkor eredményes élet és munka folynék mindenütt.

JÉZUSÉI VAGYUNK.

Mennyi zür-zavar, lárma, háboru,-
De jó megmaradni hívőnek, szegénynek . . .
De jó most keresztetdbe fogódzni
Te Szent, Hatalmas, Áldott, Élő Lélek.

Nem lelkesedni botor jelszavakra,
Nem megreszketni durva parancsszóra,
Csak benned bizni Jézus Krisztus bátran,
Te őrzöl minket a halál torkában . . .

* * *

Mi nem esünk el, mi most már nem félünk,
Velünk a Jézus, Ő a Fővezérünk! . . .

S. Sillay Erzsébet.

Kis vallástörténet.

10. *Az unitárius vallás kezdetei.* Jézus és az apostolok Isten egyszemélyiségét hirdették s az első keresztények három századon át ezen az alapon állottak. Ahogy a kereszténység államvallás lett, idegen elemek is csusztek be a Jézus tanításai közé s a keresztény vallás így terjedett el a világ nagy részén. Azonban a kelták és germánok a háromságellenes tanokat fogadták el s e tanok Olaszország felső

Servét Mihály (1511–1553).

részében, mint hamu alatt a parázs, az egész középkorban megmaradtak. A reformáció kezdetén e hit vallói munkába kezdettek. Vicenza városában egy társulatot alakítottak, melynek nevezetesebb tagjai voltak: Blandrata György, híres orvos, Ochino Bernat a pápa gyóntatója, Socinus Laelius és még sokan mások.

A hitnyomozószerk megsejtette munkálkodásukat s el kellett, hogy külföldre meneküljenek. E menekültek elvitték az Isten egyszemélyiségének tanát Sweizba, Német- és Lengyelországba és végül Erdélybe, ahol a legtermékenyebb talajra talált.

Servét Mihály (1511–1553). Servét Mihály Spanyolországban, Tudelában született 1511-ben. Kiváló, eredeti elme volt. Egyetemi tanulmányai alkalmával egy bibliára akadott s azt nagy buzgósággal

tanulmányozta. V. Károly császár kíséretével Németországba ment s ott több reformátorral megismerkedett. Servét felismerte, hogy a Szentháromság a bibliában nincsen meg. A reformátorokat is az ő meggyőzésére akarta rávenni. Azok azonban nem tágitottak elveiktől. Servét ezért még egészen ifju korában kiadott egy művet, melynek a címe ez volt: A Szentháromság tévelygéseiről.

A reformátori munkássága nem járván sikerrel, orvosi gyakorlattal foglalkozott. Mint orvos, ő a vérkeringés fölfedezője.

Ezen kívül tudományosan foglalkozott még földrajzzal és csillagászattal is.

Mint orvos nagy hírnévre és vagyonra tett szert. Vallásos meggyőződése azonban nem hagyta nyugodni. Ismét könyvet írt s azt a *Kereszténység visszaállítása* címen 1553-ban kiadta névtelenül.

A hitnyomozószerk Servétet elfogatta, börtönbe vettette. Innen elmenekült s Genfen keresztül Olaszországba igyekezett. Genfben azonban Kálvin elfogatta és mint eretneket halálra ítélték. Genf mellett a Shampol-mezőn megégették Servétet. Servét hónapokig szenvedett börtönben. Ezalatt többször fölajánlották, hogyha visszavonja tanításait, nem fogják megégetni. Ő azonban híven kitartott meggyőződése mellett. Mikor a lángok fölcaptak körülötte, akkor is így kiáltott fel: Irgalom, oh irgalom. Jézus, az örök Istennek fia, könyörülj rajtam.

Servét tanítása nemcsak abban tért el a Luther és Kálvin hitelveitől, hogy az Istent egyszemélyűnek hitte, hanem abban is, hogy az életet sokkal derültebbnek látta, mint Luther és Kálvin. Vele egy újabb reformáció kezdődött: Az Isten megoszthatatlan egységének hite.

A legújabb kor elismerte Servét értékét. A párisi orvosi egyetemen már régóta mellszobra hirdeti orvosi fölfedezésének emlékét, Genf mellett pedig a máglya helyén egy emlékoszlopot szenteltek Servét vértanúságának (1903). (Folytatjuk).

Amerikai vendégek látogatása.

Mrs. Martha E. St. John, ki 16 éven át töltötte be az unitárius és más szabadelvű keresztény nők világszövetsége nemzetközi bizottságának elnöki tisztjét, ismét ellátogatott hozzánk. Most van hatodszor Erdélyben. 1905 és 1910-ben férjével együtt járt itt. Akik már akkor megismerték őket, mind szívesen emlékeznek vissza férjének kollégiumunk dísztermében tartott, kitünő prédikációjára. Háború után, sajnos, már csak egyedül jöhetett, — valahányszor világszövetségünk valahol Európában tartja konferenciáját, mindig meglátogat minket is, hogy szeretettel, és megleget érdeklődéssel figyelje az itteni nőkszövetsége — lassan, de biztosan fejlődő munkáját. Míg mult években csak a szó régi értelmében vett jótékony munkát tudtunk felmutatni, most Kolozsvárt már 2 év óta működő napközi otthonról és a Toroczkón és Toroczkószentgyörgyön tartott csecsemőgondozó, csecsemővédő és szövtanfolyamokról is beszámolhattunk.

Itt töltött vasárnapján a két utóbbi egyházközségünkbe látogatott el. Járt e helyeken régebben is, de sohasem vasárnap s így most

örömöt szerzett neki, hogy úgy a délelőtti istentiszteleten Toroczkón, mint a délutánin Toroczkószentgyörgyön gyönyörködhetett hiveink pompás népviseletében.

Mindkét helyt papjaink üdvözölték hiveink nevében úgy Mrs. St. John-t, mint Alson H. Robinson Plainfield-i (New Jersey) lelkeszt és feleségét is, kik szintén az oxfordi konferenciára menet ellátogattak hozzánk és örömmel vettek részt a kiránduláson.

Rev. Robinson nemcsak fénykép, hanem filmfelvételeket is készített a templom előtti népviseletes csoportokról.

A már renovált torockószentgyörgyi templomot egyöntetűen népviseletben lévő hiveink az utolsó helyig megtöltötték s így feledhetetlenül színes és szép volt, midőn a nőkszövetsége 20 tagja, élén lelkes fiatal papnőjükkal kiállottak a templom piacára Mrs. St. John-t üdvözölni.

Remélhetőleg mielőbb sikerül toroczkói hiveinknek is szép régi templomukat renováltatni. Az ottani nőkszövetsége is a templomban virágcsokrokat adott át a vendégeknek, majd papnőjük megmutatta nem rég berendezett toroczkói szobájukat.

Az egész kiránduló társaságot Toroczkón a szép régi Zsakóházban Mikó Lőrincné látta ebédre vendégül. Mint a mellékelt kedves kép mutatja, úgy Miss St. John, mint Miss Robinson felvették egy-egy toroczkói menyecske ruháját.¹

A Robinson-házaspár nagy érdeklődéssel viseltetik vallásunk nemzetközi kapcsolatairól, tavaly az egész világot kereken utazták, sajnos, midőn Pestre jutottak, a lelkész olyan súlyosan megbetegedett, hogy 2 hónapig feküdt ott egy gyógyintézetben; s az idén eljöttek a magyar fővárost egészségesen vizionlátni és romániai hitrokonaikat is megismerni. Torockóról hazajövet minden unitárius templomot (Várfalva, Kövend, Sinfalva) meglátogatták. Mrs. St. Johnnak különösen tetszett, hogy a várfalvi kulturház, az ottani nőkszövetsége minden tagjának heti 3 tojás adományából épül fel. Este 6 órakor érkezett Tordára, hol szintén istentisztelet keretében üdvözölték papjaink és a nőkszövetségének elnöke Özv. Szabó Gézáné a vendégeket, kik ez ünnepség után Dr. Gál Miklósné vendégszerető házában költöttek el a vacsorát. Rev. Robinson és neje innen M.-Vásárhelyre mentek és másnap a gagyi egyházköri közgyűlésen is résztvettek. Az ottani egyházközség ünnepélyesen megválasztotta tiszteletbeli lelkészének. Midőn visszatértek városunkba, büszkén mondta magyarul: „én gagyi pap vagyok!”

Ürmösi Károly 25 éves esperes. A Cluj-Dăbâca-Kolozs-dobokaköri egyházköri közgyűlés alkalmából, melyet Aiud-Nagyenyeden tartottak, Vári Albert teol. akadémiai dékán méltányoló felszólalása után meleg ünneplésben részesítették Ürmösi Károlyt esperessé történt választásának 25-ik évében. Bizony, egy negyed század eltelt a nemes munkában. A föltűnés nélküli, csöndes jubileum alkalmából mi is sok szerencsét kívánunk Ürmösi Károly esperesnek és Isten áldását kérjük a további munkálkodására.

¹ A képet helyszüke miatt csak a jövő számban hozhatjuk.

TŰZHELY MELLETT

Hiszek egy Istenben.

A m i szanatoriumra ráborul az esti csöndesség. Az orvosi látogatás már rég megtörtént. A kedves nővér vizet hoz be a 4-ik számú szobába s örömmel állapítja meg, hogy már csak két beteg van a hat helyett s ők sem nagy betegek, már kifelé áll a szeké- rük rudja. Jó alvást és jó éjszakát kívánva, néhány kedves, tréfás szó- val kimegy a szobából. Utánna nagy gyorsan a segédorvos lép be, a kezében egy nagy oltóútvél, de hamar visszavonul, mert csak ajtót tévesztett.

A két beteg távol vidékről került össze. Egyik nyikóvidéki szé- kely gazda, aki a kereszturi gimnáziumban négy osztályt végzett, a másik a mezőségről való fiatalember, építőmunkás, de gazdasága is van. Mint építőmunkás sokfelé járt, különösen Bucurestiben, ahol sok pénzt keresett, de a pénz mellett megkapta betegségének: az izü- leti csuznak is az alapját.

— Miklós bácsi — szólal meg a mezősegi, — mondja meg nekem, *mi tulajdonképpen az unitárius vallás?* Sokszor hallottam róla, de főbbször rosszat, mint jót s nem tudtam magamnak helyes fogalmat alkotni róla. Én református vagyok, és sajnos többet élek más felekeze- tűek között, mint hitsorsosaim között. Az unitáriusokkal pedig nem volt alkalmam megismerkedni. Most tehát felhasználom ezt az alkalmat. Tu- dom, hogy Miklós bácsi ezt is szívesen elmagyarázza, mint annyi más kérdést.

— Nagyon szívesen, Péter öcsém. Hát hol is kezdjük? Kezd- jük hát a néven. *Unitárius, mit jelent e szó?* Azt jelenti egységihívő. Talán jobb is volna, ha így neveznök magunkat, de a régi időben la- tinus volt a műveltség s a latin eredetű szó maradt használatban. Mi tehát az Istent személyében és lényegében is egynek hisszük, mert úgy érezzük, hogy így sokkal helyesebb, tisztább, érthetőbb. De az egyháztörténelem is azt tanítja, hogy Jézus és az apostolok is ezen a nézeten voltak. A szentírás semmit sem tud a Szentháromságról, az őskeresztények sem tudtak arról. Mikor a „hiszekegyet“ megállapi- tották, akkor még teljesen egységihívők voltak a keresztények.

— *Hogy került mégis a Szentháromság a keresztény vallás igazságai közé?*

— Ugy édes öcsém, hogy Jézusról halála után mind nagyobb fisz- telettel és bámulattal kezdtek beszélni. Azt gondolták, hogy azt a nagy munkát, amelyet ő teljesített, ember nem tudta végrehajtani. Amel- lett a görögök és rómaiak sok istenhívők voltak. A görög és római hagyományokból és bölcsészetből sok eszmét átvettek s ezt a kereszt-

tény gondolattal összekapcsolták. Jézusról, mint történelmi személyiségről mind kevesebbet beszéltek; helyette az eszmei Krisztust emelték ki, végül pedig valóságos, örök Istennek mondták ki a niceai zsinaton (325.) 381-ben a konstantinápolyi zsinaton pedig kimondták a szentlélek istenségét is. Azóta az egyház a Szentháromság tanát fogadta el az igazhitűség (orthodoxia) alapjául. Az Istenegységtana csak egyesek lelkében élt, mert, akik arról tanubizonyságot tettek, azokat keményen üldözték. A középkoron át nem lehetett beszélni erről, anélkül, hogy az embernek életébe ne kerüljön. A XVI. századi reformációnál az egységhit gondolata újra felszínre került.

— Ezt még nekem soha senki sem magyarázta meg ilyen világosan. Megvallom, hogy én is így tisztábbnak látom a kérdést. Az Isten egységének gondolata sokkal nagyszerűbb, fölemelőbb, megnyugtatóbb. Ha azt mondom: lényegében egy, de személyében három, ez valamiképpen zavarba hoz.

— No, de még sok más kérdés van, ami az egységhit lényeges igazságait alkotja, — folytatja Miklós bácsi — nevezetesen az, hogy milyen tulajdonságokat tulajdonítunk Istennek. A lényeg nem az, hogy három és egy, hanem az, hogy az Isten szeretet. Aki szeretetben van, az Istenben van és az Isten őbenne. Isten a mi mennyei atyánk. Azt akarja, hogy senki el ne vesszen, hanem mindenki az örökéletre jusson. Nincsen is szebb imádság, fönségesebb érzelem, mint midőn így szólhatunk: *Mi Atyánk, ki vagy a mennyben...*

— Ezt azonban a háromsághit mellett is el lehet képzelni, de talán nálunk mégsem szokták az Isten szeretetét így kihangsúlyozni, — szólt közbe Péter, egy kissé elgondolkozva.

Miklós bácsi tovább folytatva: — Én is úgy hiszem, hogy más vallású ember, ha a bonyodalmas hittörvényekre gondol, nem érezheti úgy az Istennel való közvetlen viszonyt, mint mi, unitáriusok. Mi nem járunk a zsinatok bonyodalmas határozományai nyomán, hanem Jézus és az evangéliumok útján. Ezek pedig a legbiztosabb lehetőségek, hogy a szeretet Istenének gondviselését érezhessük, *hogy mindig Istennel legyünk.*

— Ne feledjük el, mondja meg, *mit hisznek a Jézus Krisztusról?* Sokszor hallottam, hogy az unitáriusokat Krisztus tagadóknak mondták.

— Elmondom azt is szívesen, édes öcsém — vette át a szót ismét Miklós bácsi.

— Minket sokat bántottak, sokat üldöztek a történelem folyamán. Sokszor mondtak pogányoknak, Krisztus tagadóknak. Ez pedig nagy tévedés. Mi nem vagyunk Krisztus tagadók. *Mi hiszünk a Jézus Krisztusban.* Csakhogy nem azt hisszük, amit az emberi számítás és képzelet évszázadokon át neki tulajdonított, hanem azt, amit Jézus maga hitt és hirdetett magáról. Jézus ilyen értelemben Isten fia, mert szent meggyőződéssel hitt abban, hogy Isten a mi Atyánk. Mi is Isten gyermekei vagyunk, ha hisszük, hogy Isten a mi Atyánk. Aki nem hiszen, az természetesen elveszített mindent, amit a szeretet vállalása oly bőséges áldásként nyújt az emberi kebelnek.

— Hiszünk abban is, hogy Jézus a mi megváltónk. Megváltott bennünket a hitelenség minden nyomorától, sötétségétől és szerencsétlenségétől, mert megmutatta, hogy mire képes a hit és a végtelen szeretet. Megmutatta, hogy aki mindenkor Istennel van, az szereti Istent és szereti felebarátját. Ő mindenkor szerette felebarátait, akkor is, mikor gunyolódtak vele, akkor is, mikor a kereszten volt. Imádkozott még ellenségeiért is . . . Ez gyönyörű példa arra, hogy miképpen éljünk. Ha Jézust nem embernek, hanem emberfeletti lénynek tekintjük, nem állhatna követendő példaképpen előttünk. Így azonban az élet magasabb és szentebb céljai elérésére mindenkor követendő példának tekinthetjük.

Hát az ember természetéről mit hisznek?

Az ember pedig nem bűnben született. Az embernek szabad akaratja van a jó követhetésére. De nem csak az. Nagy lehetőségei vannak dicsőbb, magasabb eszmék megvalósítására. Az ember nem kárhözatra rendelt nyomorult lény, hanem Istennek gyermeke, akit a mennyei Atya nagy és szent dolgok végrehajtására teremtett és arra mindig segítséget ad.

— Valóban ilyenformán éreztem én is, mikor erről gondolkoztam, — szakította félbe a fiatal ember a beszédet.

De mi módon nyerjük meg Istennek ezt az állandó segítségét?

— Ugy, ha abból indulunk ki, hogy Isten mindig velünk van, kézen fogva vezet minket. Ha nem leszünk engedetlenek és ki nem szakítjuk magunkat az ő szent kezéből, mindig vele leszünk s életünk telve lesz örömmel és boldogsággal.

— Isten azonban nem a testünkknél, fizikai létünkknél fogva vezet minket, hanem lelki képességeinknél fogva. Isten az ő *szent lelkét* nemcsak egyszer közölte az emberiséggel, az első pünköst alkalmával, hanem közli mindenkor azokkal a lelkekkel, akik óhajtoznak az ő áldott szent lelke után. Isten szent lelke állandóan működik; az ő szent lelke által újabb és újabb, teljesebbnél teljesebb *kijelentéseket* nyerünk. Amit Jézus mondott, az mind komoly valóság. Pedig ő mondotta, hogy sok dolgok vannak, amelyeket most el nem mondhat, mert most el nem hordozhatják, de eljön majd az igazságnak lelke és az elvezérel minden igazságra (In. 16, 12, 13). Hogy mi az a minden, azt is megmondotta Jézus: Legyetek tökéletesek, mint a ti menyei atyátok tökéletes (Mt. 5, 48).

— A mi Istenünk, a mi mennyei Atyánk sokkal jobb és sokkal gazdagabb annál, minthogy a *kijelentést* a bibliával lezárta volna. Ő beszél, szól hozzánk a nagy természet csodálatos, soha sem változó törvényei által, az emberi szellem remek alkotásaiból, a tudományok és művészetnek termékeiből, az emberi lélek benső sugallataiból, szóval mindenből, ami körülöttünk és mibennünk van.

— Ezek oly természetesek, — szól közbe a fiatal ember. — E gondolatok ott lappanganak a lelkünkben. Csak éppen a kifejezést kell megtalálnunk rá.

— *Mondja meg nekem azt is, hogy mi szerepe és jelentősége van az egyháznak, amelyet ma bizonyos szélsőséges elemek annyira támadnak?*

— Az egyház Isten iskolája. Az a célja és hivatása, hogy áldását állandóan terjessze, a vallásos eszmét és a tiszta keresztény erkölcsiség magvait elhintse a földön. Isten országát megvalósítsa a földön, hogy váljék valóra az evangéliumi igazság: „Dicsőség a magaságos mennyben Istennek. E földön békesség és az emberek között jó akarat.“ (Lk. 2, 14.) A keresztény anyaszentegyházban sok felekezet van. Ezeknek a felekezeteknek az a céljuk és úgy járnak el Jézus szellemében, ha különböző oldalon és nyelveken is, de egy nagy célra töreksenek: a szeretet magasztos eszméjének megvalósítására. Amint a mi nagy Mesterünk, Jézus mondotta: „Arról ismerjenek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy egymást szeretik.“ (Ján. 13, 35.) Az egyházak a békesség, szeretet, testvériség, szabadság ol-talmazói kell hogy legyenek. Egymás véleményét tiszteletben kell tart-sák, mert bizony a tökéletes igazságot mi emberek nem ismerjük, nem is ismerhetjük. Ha ismernők, akkor mi is tökéletesek kellene, hogy legyünk.

— Ugy van. Én is úgy hiszem. *A bűnről és a bűnbocsánat-ról való nézetét szeretném ismerni?*

— Az eddigiekből könnyű lesz arra következtetni. Mi a bűnt nem tartjuk Ádám ősatyánk hagyatékának. A bűn nem valami sötét vég-zet, amiről nem tehetünk, hanem személyes cselekedet. Az erkölcsi törvényeknek, az evangélium parancsainak tudatos áthágása.

Természetesen Isten jószágából az is következik, hogy van bűn-bocsánat. A bűnbocsánat feltétele: a bűnbánat és a megjavulási tel-jes jószándék, a jó uton való megmaradás. Ez teljesen feltételezi a hitet; mi az igazi hitet cselekedetek nélkül nem tudjuk elképzelni.

— Az apostoli hitformából még csak egy kérdést nem magya-rázott meg: *Mi lesz a halál után?*

— Amit eddig elmondtam, abból könnyű lesz kitalálni. Aki Is-tenben hiszen, megnyerte az örök életet. Az élet végtelen. Nem pusz-tul el a sírnál. Csak a test marad ottan, a lélek folytatja életét a leg-nagyobb eszmény, a tökéletesség felé. Isten nem a halottaknak, hanem az élőknek Istene. Azért teremtett, hogy teremtese megmaradjon. Minthogy örökkévaló, a lélek is mindig megmarad, mert az tőle származott.

A beszélgetésnek vége lett. Mindketten elgondolkoztak. Végül a mezősi fiatalember szólalt meg: — Köszönöm, bátyám uram, hogy ezeket elmondotta. Most már tudom, hogy az unitárius vallás nem más, mint Jézus tanításainak a lényege, meggazdagodva az örökké haladó, fejlődő élet drága kincseivel. Köszönöm, hogy ezeket nekem elmondotta, mert ezáltal a keresztény világnak egy új szempontja vilá-gosodott meg előttem. Érzem, hogy a lelkem most sokat gazdagodott, hogy az egység hívők vallásának főbb igazságairól hallhattam. Ha tel-jesen fölépülök, megragadok minden alkalmat, hogy az unitárius val-lásról minél többet halljak és olvassak. Ugy hiszem, ez a vallás ve-zeti az embert az igaz életre, Isten országának feltalálására.

Elcsendesedtek. Halkan mindketten elmondták az Uri imát. Aztán csöndes, üdítő álom szállott reájuk. A jó Isten örködött életük és gondolataik fölött. Bizonyára kedves volt Isten előtt az esti komoly beszélgetésük.

Erasmus halála 400-ik évfordulójára. Irta: Dr. Boros György. Különlenyomat az „Erdélyi Múzeum” 1937. XLII. köt. 2. füzetéből. Cluj-Kolozsvár, 1937. 16 lap. — Erasmusról, erről a beteges, gyenge, törékeny testű, de erős lelkű, szüntelenül munkálkodó német humanistáról mindig szívesen olvasunk. Most, midőn Nyugat nagyfia, Stefan Zweig 400 éves sírjából újra élővé, ragyogóvá tette Erasmus alakját, Dr. Boros György is e nagy évforduló alkalmából meghajtja Kelet zászlóját a nagy szellem alkotásai előtt.

Micsoda különbség van a mai Németországnak a fajiságot hirdető szelleme és Rotterdami Erasmus humanista szelleme közt, aki nem ismerte el egyik nemzet fölényét a másikkal szemben, hanem élete céljának azt tekintette, hogy Európa különböző nemzeteinek legjavát egy szövetségben egyesítse.

Dr. Boros György e rövid tanulmányban tömören mutat rá Erasmus igazi értékére s megkapó képet ad Erasmus sokoldalú munkásságáról. Minket, unitáriusokat, rengeteg munkáiból különösen kettő érdekel. Egyik a „Bolonság dicsérete” (Stultitiae laus), melyben a secholasztikus szellem ferdeségeit és a papi-szerzetesi élet félszűzségeit gúnyolja ki. Ezt a munkát változatlanul olyan nagy érdeklődéssel olvasták, hogy huszonzét kiadást ért. Ez a munka nagyban hozzájárult a régi tekintélynek megingatásához s előkészítette a talajt a reformáció befogadására.

A második örökre maradandó alkotása Erasmusnak az Újtestamentum. Mint az ókori, görög-római szellemnek legalaposabb ismerője 1516-ban kiadta görög-latin nyelven az Újtestamentumot. Írt Bibliái magyarázatokat is (exegezis), mert azt akarta, hogy a Bibliát asszonyok, szántóvetők, szóval mindenki olvassa s maguk láthassák annak igazságait. A Biblia latin fordítása sokban eltért a Vulgata hivatalosnak elismert szövegétől s különösen János apostolnak első levele V. rész 7-ik verse, mely az annyit vitatott Szentháromság kérdésére vonatkozik. Ennek a felvilágosító magyarázatát is megmondja Dr. Boros György tanulmánya, amit elolvasva, azzal a jó érzéssel tehetünk le, hogy öröklött hafalmak és mindenek elmúlnak, de a nagy szellemek alkotásai örökre megmaradnak.

Szentmártonj K.

Az Unitárius Egyház Teológiai Akadémiájának Értesítője az 1936—37. iskolai évről. Szerkesztette Vári Albert dékán. XLI. évfolyam. A gondosan szerkesztett értesítőben mindenekelőtt gazdag tartalmu előadásokat, értekezéseket találunk. Nevezetesen, Vári

Albert: „Új idők, új követelmények“; tanévmegnyitó beszéd, Szent-Iványi Sándor: „Jézus gyógyításai“, felolvasás; Vári Albert: „A keresztényi élet útja“, tanévet bezáró beszéd. A főbbi rész az évi tanulmányrendről és eredményekről, az akadémia más belső ügyeiről számol be. A hallgatók munkájáról általában meglegezővel szólhatunk, mert az önképzőkori élet sikeres volt, a pályatételek legnagyobb részére sikerült munkák érkeztek be. A teol. akadémiai hallgatók részére Dr. Kiss Elek tanár 6450 lejt gyűjtött. Sajnos, az alapok megapadása következtében az akadémiai hallgatók nem részesülhettek oly nagy mértékű segélyezésben, amint az egyházi érdek megkívánná. Az Értesítőnek figyelemre méltó része a tanárok irodalmi és társadalmi munkásságáról való beszámoló, melyből megállapítható a tanároknak egy évi irodalmi és társadalmi munkássága, amely mindenképpen fízteletreméltó és példaadó.

Jakab Ödön: Argirus. Tündérmese. Gyermekszínpadra alkalmazta Péter Rózsa. A szép mesejáték gyermekek számára való alkalmazása. A 30 oldalra terjedő játékot ajánljuk a népnevelők figyelmébe. Igazi bájos, elragadó munka. Kapható a Nőegyletnél vagy az Iratterjesztőnél. Ára 20 lejt.

Péterfy Gyula énekvezér nyugalomba vonult. Rimetearatorockói egyházközségünk kiváló énekvezére: Péterfy Gyula 40 évi sikerekben gazdag tevékenység után állásáról lemondott és július hó 11-én istentisztelet keretében egyházközségétől meleg ünneplés közepe elbucsuzott. Péterfy Gyula egyike a legkiválóbb énekvezéreinknek és népnevelőinknek. Negyven éves termékeny munkásságából öt évet Hódmezővásárhelyt, harmincötöt pedig a regényes Toroczkón töltött el. Mint az ifjuság nevelője, egyike hazarészünk legsikeresebb munkásainak. Azt hisszük, egyetlen magyar új szindarabot sem adtak elő oly sokszor, mint az övét: „A piros rózsá, fehér rózsá“ című érdekes és korszerű szindarabot. A közművelődés e kiváló munkásának jó egészséget, hosszú és boldog életet kívánunk. Méltatására közelebbi számunkban visszatérünk.

Unitárius lelkészek konferenciája. Tisztelettel értesitem lelkészársaimat és a Lelkészkör munkája iránt szives figyelemmel érdeklődő közönséget, hogy folyó évben az „Unitárius Lelkészkör“ konferenciája Brassó-Brassóban lesz augusztus hó 24-én (kedden) reggel 8 órai kezdettel. A konferencia időtartama 3 nap. Ezeken a napokon — helybeli megrendezés szerint — kirándulások is lesznek. A konferencián résztvevő lelkészköri tagok előzetes bejelentésre (Unitárius lelkészi hivatal Brassó) ingyenes lakást kapnak és ellátási segélyben részesülnek. A konferencián előadók: Gálfi Lőrinc, Vári Albert teol. akad. tanárok, Dobai István, Máihé Zsigmond és Simén Dániel lelkészek. A reggeli istentiszteleteken imádkoznak: Barabás Béla, Rostás Dénes és Késmárky Miklós lelkészek. Az esti istentiszteleteken a lelkészi szolgálatot ellátják: Bálint Ödön esperes, Kelemen Imre és Fülöp Zoltán lelkészek. Siménfalva, 1937 július hó 18. Pál Dénes lelkészköri elnök.

A Cluj-kolozsvári főgimnáziumunkból érettségire állott a jelen évben 18 tanuló. Sikerral vizsgáztak 9-en. A régiek közül 2 állott elő vizsgára, egyiknek sem sikerült. Minthogy a jelen évi VIII-ik osztály kiválóan jó osztály volt, reméljük, hogy az őszi érettségén még sokan át fognak menni. Az érettségén többen kiváló készültségükről tettek tanubizonyosságot. Ezek között legkiválóbb volt Pap Domokos, aki tudásával a bizottság előtt is méltó elismerést vívott ki.

A D. F. Egylet kebelében működő ifjúsági egyletek egyetemes szervezete július hó 8–11-ig Sighişoara—Segesváron gazdag tartalmu jubiláris konferenciát tartott, amelyen az ifjúsági egylet munkásságának, jövő terveinek, komoly törekvéseinek alapelveit lezögezte. Minthogy az ifjúság lapja nem jelenhetik meg, a jövő számtól kezdve lapunkban Ifjúsági-rovatot nyitunk Lőrinczi Mihály fogarasi lelkész szerkesztésével, melyben a konferencia lefolyását ismertetni fogjuk s azokkal a kérdésekkel foglalkozunk, melyek elsősorban az ifjúsági munka körébe tartoznak. Az ifjúság lelki irányítása egyike a legnemesebb és legfontosabb feladatoknak. Úgy hisszük, hogy kedves olvasóinknak egyhangu helyeslésével találkozunk azon eljárásunk, hogy ezt a rovatot megnyitjuk.

Az I. G. Ducai-Székelykereszturi főgimnáziumunk évzáró ünnepélye. Az elmúlt hónap 26-án tartotta székelyföldi főgimnáziumunk évzáró ünnepélyét. Felekezeti jellegünket kidomborító egyházi ének és Útő Lajos lelkész tanár magasszárnyalásu imája után dr. Fekete Gyula isk. felügyelő-gondnok mondta el nemes gondolatokban gazdag ünnepély-megnyitó beszédét, majd Balázs Zsigmond igazgató tanár ismertette az iskola-év történetét és a jutalmak kiosztása után lelkesítő szöveget intézett az ifjúsághoz. A lélekemelő ünnepélyt egyházi ének zárta be.

Székelyföldi főgimnáziumunk tanítványainak bakkaleureatusi eredménye. A június hónap folyamán Udvarhelyen tartott bakkaleureatusi vizsgára székelykereszturi főgimnáziumunk tanítványai közül 6 új és 5 régi (veterán) jelölt állott. A 6 új jelölt közül sikeresen tette le a bakkaleuratusi vizsgát 3: Kádár József, Nagy József és Útő Gábor. A régiek közül 1 vizsgázott eredményesen: Horváth József.

Uj vezérek. Az egyházköri közgyűlések már több helyen meg voltak s ezekről kaptunk is értesüléseket. A Mureş-maros körben két felügyelő-gondnoki állás volt ürességben. Ezt Dr. Barabássy Albert és Dr. Gálfalvi György ügyvédekkel töltötték be. A Treiscaune-háromszéki egyházkörben a megüresedett egyik felügyelő-gondnoki állást Dr. Fekete Sándor szanatoriumi ig.-főorvossal töltötték be. Jogtanácsosnak pedig Dr. Lőrinczy István ajtai ügyvédet, a köri D. F. Egylet elnökét választották meg. A tordai körben pedig felügy.-gondnok Tanka Károly lett. — Az egyházkörök derék vezetőket nyertek meg ügyüknek, Sikert és előhaladást kívánunk az egyházi élet kiváló vezéreinek.

Elismerés egy unitárius történetíró munkájáról. Szentmártoni Kálmán János Zsigmond élet- és jellemrajza című munkájáról Karl Kurt Klein egyet. magántanár Iaşi, 1937. márciusában hosszabb német nyelvű bírálatot írt, mely a „Siebenbürgische Vierteljahrschrift“ ebben a legelső tudományos német folyóiratban 60 Jahrg. 1937. Heft 1—2 jelent meg. A bírálat lényege abban van, hogy János Zsigmond élet- és jellemrajza szorgalmas és hasznos mű „ist eine fleissige und nützliche Arbeit“. Örvendünk, hogy a jeles unitárius történészünk kiváló munkáját idegen körökben is felfedezték és elismerték. A munka még mindig megvehető szerzőnél az eredeti 120 lei árban.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfy Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Szerkesztőségi üzenetek:

A szokásos nyugtázások helyszüke miatt a jövő számra maradtak.

A naptárra vonatkozó mindennemű értesítéseket, cikkeket, kiigazításokat stb. kérjük augusztus hó 1-ig szerkesztőségünkhöz beküldeni.

HARMONIUMOK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

ORGONÁK

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
Alapítva 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: **Benczédi Pál.**

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.